

Pasningsvejledning

Zebramus

I privat hold i Danmark findes tilsyneladende to arter af zebramus, hvoraf *Lemniscomys striatus* (billedet) formentlig er mest almindelig. Foto: Vladimír Motycka

- 1 Dyreart
- 2 Fuldvoksen størrelse
- 3 Forventet levealder
- 4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur
- 5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur
- 6 Stimulering og behov for motion
- 7 Fodring
- 8 Sociale behov
- 9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation
- 10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel
- 11 Øvrige informationer

1 Dyreart

Lemniscomys barbarus

Zebramus (Barbary lemniscomys, barbary striped grass mouse)

Lemniscomys striatus

Zebramus (Typical lemniscomys, typical striped grass mouse)

Zebramus er gnavere (Rodentia) tilhørende familien Muridae (Ægte mus), der er den mest artsrige familie blandt alle pattedyr med mere end 700 arter af mus, rotter, ørkenrotter, pigmus m.fl.

Slægten *Lemniscomys* omfatter i alt 11 arter, der ligner hinanden meget. *Lemniscomys zebra* blev tidligere anset som værende en underart af *L. barbarus* (med det videnskabelige navn *L. barbarus zebra*), men i dag anses de som to selvstændige arter på basis af deres forskellige udbredelsesområder (Sahara-ørkenen som barrieren). *L. striatus* og *L. barbarus*, der begge på dansk blot benævnes "zebramus", er tilsyneladende de eneste zebramus-arter, der holdes privat i Danmark, hvoraf *L. striatus* formentlig er den mest almindelige.

Sværhedsgrad:
Lidt krævende

Kort om dyrene

- 9-14 cm (uden hale), 20-70 g; *L. striatus* størst
- Typisk 2-2,5 år gamle
- Normalt dagaktive, men kan også være aktive om natten
- Terrarium min. 100 x 50 cm med gode skjul og klatremuligheder
- Tåler dårligt kulde og træk; kræver rigeligt gnavemateriale
- Lever på og evt. under jorden, og klatrer i vegetationen
- Æder primært plantemateriale, evt. lidt insekter
- Kan ses i større forsamlinger; bør så vidt muligt holdes flere sammen
- Drægtige i 3-4 uger og føder typisk 4-5 unger
- **Bemærk:** Hold aldrig fast i huden, da hudstykker kan falde af

Udbredelse og levesteder

Disse zebramus forekommer naturligt i Afrika, *L. striatus* i det centrale og vestlige del, og *L. barbarus* i det nordvestlige del.

Levestederne inkluderer græsslette, savanne og åbne områder med lav bevoksning.

Ingen af de to arter er truede i naturen (IUCN: Least concern).

Læs mere i afsnit 11.

2 Fuldvoksen størrelse

Kropslængden er 9-14 cm plus en hale i tilsvarende længde. Vægten er 20-70 g. *L. striatus* er lidt større end *L. barbarus*. Hunner har i alt fire par dievorter på bugen, to par ved brystet og to par længere tilbage. Kønsmodne hanner har en tydelig bule (testiklerne) mellem bagbenene.

Begge arter er på bugen helt lyse og øverst mørk brune/grå med flere lyse striber ned langs ryggen, hvilket ses hos de fleste (men ikke alle) zebramus (*Lemniscomys*-arter). *L. striatus*' rygstriber ses pletvist at blive brudt, mens *L. barbarus*' striber er mere tydelige, ubrudte linjer. *L. striatus* har typisk også nogle lyse pletter nederst på begge sider af kroppen. Rygstriberne gør formentlig, at zebramusene er bedre kamufleret i vegetationen, så de er bedre beskyttet mod deres naturlige fjender. Halen, som ikke er beklædt med pels, er mørk øverst og lysere på undersiden.

Øjnene er tilpasset til at kunne se relativt godt i dagslys.

3 Forventet levealder

Zebramus bliver typisk 2-2,5 år i fangenskab, men over 4 år er set. I naturen bliver de fleste individer tilsyneladende ikke specielt gamle og overlever oftest kun deres første ynglesæson. De har mange naturlige fjender i form af både pattedyr, fugle og slanger.

4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur

Begge arter er normalt dagaktive, men i fangenskab kan de også til tider ses at være aktive ved dagry, skumring og om natten. De bygger deres reder af græs og blade skjult i vegetationen på eller nær jorden, eller evt. under jorden i huler gravet af andre dyr. De laver tydelige stier i vegetationen omkring reden, hvorfra de søger føde. Disse stier gør det muligt for dem hurtigt at finde skjul i fald et rovdyr eller en rovfugl skulle dukke op.

Zebramus holdes bedst i lukkede terrarier (med lufthuller, der sikrer en tilstrækkelig ventilation), da de springer godt, og derfor muligvis kan undslippe et åbent anlæg. Bundfladen skal være så stor som muligt, så de har masser af plads at bevæge sig på. Som minimum anbefales et grundareal på 100 x 50 cm og en højde på 40 cm til 2 individer, men meget gerne større. Der kan eventuelt bygges flere terrarier sammen for at opnå et mere rummeligt anlæg. Ved flere zebramus bør burets bundareal øges med ca. 20 % per ekstra voksne individ.

Der skal i anlægget være flere gode skjulesteder i form af græstuer, barkstykker, smågrene, rødder og sten, og der skal altid være frisk hø tilgængeligt som redemateriale og til brug som skjul. Byg gerne anlægget op i højden med nogle klatremuligheder (f.eks. stammer, grene, rødder), så de får flere bevægelsesmuligheder.

Bundlaget kan bestå af støvfri spåner, spagnum, flis eller andre støvfrie produkter (ikke savsmuld og granspåner).

Anlægget skal placeres uden for røg og direkte sol, og belysningen skal være naturlig og i en naturlig døgnrytme (f.eks. dagslys).

Zebramus sviner og lugter ikke specielt meget, forudsat regelmæssig rengøring, og det er vigtigt at opretholde en god hygiejne i anlægget. Ekskrementer og foderrester fjernes, og frisk drikkevand gives dagligt. Bundlaget skiftes, og anlægget rengøres efter behov, for mindre anlæg ca. en gang ugentligt, for større anlæg sjældnere. Sæt dog lidt af bundlaget eller redematerialet tilbage efter grundig rengøring, så nogle duftstoffer bevares, og stress hos dyrene mindskes.

L. barbarus (billedet) har mere tydelige, ubrudte rygstriber end *L. striatus*, som har mere afbrudte striber. *L. barbarus* er desuden lidt mindre. Foto: Klaus Rudloff

5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur

Zebramus bør som udgangspunkt holdes ved stuetemperatur (ca. 20-25 °C) og ikke for koldt og i træk.

Zebramus' rodåbne fortænder vokser livet igennem, og det er derfor vigtigt, at de har mulighed for at slibe dem ved masser af gnavemateriale (f.eks. grene fra usprøjtede frugttræer).

I et rummeligt anlæg med masser af klatre- og evt. gravemuligheder vil klørerne slides tilstrækkeligt, og klipning er unødvendigt.

6 Stimulering og behov for motion

Zebramus ses at blive stereotype (udvise gentagen adfærd), hvis de ikke stimuleres tilstrækkeligt. Stereotypi er et typisk tegn på stress og mistrivsel, så det er vigtigt at give dem et stimulerende anlæg med masser af aktiviteter og skjulemuligheder.

Gem så vidt muligt foder rundt omkring i buret og i forskellige udfordrende beholdere. Nødder med skal kan gives af og til, så de aktiveres med at åbne dem og her får slebet tænderne.

Grene på kryds og tværs i buret, som zebramusene kan kravle og klatre på, er en god miljøberigelse. Brug ligeledes inventar, som stimulerer og aktiverer dem, såsom rør, urtepotter, æsker, toilet- og køkkenruller og andet, som de kan klatre i/på/igennem og skjule sig i.

Ved håndtering er det vigtigt ikke at fastholde zebramus i deres relativt løse hud (f.eks. nakkeskindet), da man kan risikere, at de vrider sig i forsøget på at undslippe, og hudpartier derved kan løsne sig fra kroppen med store sår som resultat. At de vrider sig, når de løftes i huden, er en naturlig adfærd for zebramus, da de herved kan undslippe et rovdyrs greb. Løft i stedet dyret med skålformede hænder, evt. med en hånd, der nænsomt holder den fast oventil, så den ikke pludseligt hopper ned. Zebramus skal dog først vænnes gradvist til ens duft, før de føler sig trygge ved håndtering.

Zebramus' behov for motion tilgodeses tilstrækkeligt ved et rummeligt og stimulerende anlæg med klatremuligheder og flere skjulesteder.

7 Fodring

Zebramus spiser i naturen primært planteføde i form af græs, bløde frø og korn, blade, rødder og frugt evt. suppleret med lidt insekter i ny og næ.

Som basisfoder bør gives en gnaverblanding til mus indeholdende diverse frø. På daglig basis skal der gives noget grønt, f.eks. græs, urter, mælkebøtter, ukrudtsplanter, spirer mv. samt lidt grøntsager som gulerod, kogt kartoffel, selleri og porrer. Et par gange ugentligt suppleres med lidt græshopper, melorme, øvrige insekter o.l. Som proteintilskud kan også gives lidt hundepiller eller universalfoder af og til. Frisk hør skal altid være tilgængeligt som foder.

Der skal altid være adgang til en gnavesten og mineralsten (evt. knust i mindre stykker og tilsat foderet), og desuden usprøjtede grene fra frugttræer som gnavemateriale. Et vitamintilskud kan gives i pulverform, strøet ud over foderet.

Frisk drikkevand skal altid være tilgængeligt, helst i en fast og tung skål, så den ikke kan vælte.

8 Sociale behov

Begge arter kan i naturen ses i større forsamlinger, men de menes ikke at leve i

Zebramus lever på og evt. under jorden, og de klatrer også lidt oppe i vegetationen, hvor de kan finde på at bygge deres rede. Grene på kryds og tværs i anlægget er derfor en god miljøberigelse og er desuden med til at øge det samlede bevægelsesareal for dyrene. Foto: Hectonichus

deciderede sociale flokke. Andre mener dog, de ofte lever i par med deres afkom. Zebramus bruger duftstoffer til at kommunikere med (bl.a. ved afmærkning af deres områder).

For at sikre at zebramusene har mulighed for at udvise naturlig social adfærd over for artsfæller, bør de så vidt muligt altid holdes mindst 2 sammen, men gerne flere, hvis pladsen er til det. Vær opmærksom på, at holdes han og hun sammen, vil det højst sandsynligt resultere i afkom.

Der er størst chance for, at individerne vil trives sammen, hvis de sammensættes som helt unge. Voksne individer, der er fremmede for hinanden, skal altid først have en periode, hvor de tilvænnes hinanden, før de sættes sammen i samme anlæg. Hav altid rigeligt med skjul, så dyrene kan undslippe hinanden i tilfælde af konflikter. Har individerne alvorlige konflikter, bør de dog skilles ad og gå i hvert deres anlæg. De bør dog stå i nærheden af hinanden, så de stadig har en vis kontakt med hinanden (visuelt og via lugt) og hermed får stimuleret deres naturlige sociale adfærd.

Zebramus bør som udgangspunkt kun holdes med egne artsfæller. De to arter bør ikke holdes sammen, da det kan resultere i uhensigtsmæssig adfærd og evt. artskrydsning (hybrider) med mulige uforudsete negative sundhedsmæssige og adfærdsmæssige følger for afkommet.

9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation

I naturen menes zebramus at yngle primært to gange årligt under regntiderne, hvor hunnerne kommer i brunst ca. hver 3.-5. dag. I naturen får en hun normalt kun 1 kuld i en regnsæson, men i fangenskab er det set at kunne yngle med op til fire kuld inden for blot 4 måneder. Dog anbefales at lade en hun yngle med maks. et par kuld årligt for at undgå fysisk overbelastning med eventuelle negative helbredsmæssige følger hos hunnen.

Drægtighedsperioden er ca. 3-4 uger, og kuldstørrelsen er 1-12, men typisk 4-5 unger. De nyfødte, blinde unger vejer ca. 2-3 g, de åbner øjnene efter en uges tid og begynder at spise fast føde i ca. 2-ugers-alderen. Som ca. 1 måned gamle fravænnes de, hvorefter de kan tages fra moderen.

Ungerne er først fuldvoksne efter ca. 6 måneder. Hanner bliver dog kønsmodne allerede i 2,5-måneders-alderen, mens hunner normalt først ses at yngle første gang som 5-6 måneder gamle.

10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel

Nys og besværet vejtrækning evt. med hvæsende/klikkende lyde er tegn på luftvejsinfektion, som oftest skyldes træk, kulde, utilstrækkelig ventilation af anlægget og mangelfuld rengøring. Luftvejsinfektioner skal behandles hos dyrlægen.

Zebramus kan let blive overvægtige, hvis de får for meget fedende kost, f.eks. nødder og melorme. Undgå også for mange sukkerholdige emner.

Zebramus kan rammes af den dødelige og smitsomme Tyzzer's disease, hvis symptomer er diarré, træthed og appetittab. Fjern straks individet fra gruppen og opsøg dyrlægen ved mistanke om denne sygdom, da den hurtigt kan sprede sig til andre individer, og hvis ubehandlet kan medføre døden inden for meget kort tid.

11 Øvrige informationer

Udbredelse og levesteder

L. striatus er vidt udbredt i det centrale og vestlige Afrika på græsslette og savanne,

Zebramus menes ikke som sådan at leve i sociale flokke, men de kan i naturen ses i større forsamlinger. I fangenskab kan og bør de så vidt muligt holdes flere sammen, så deres naturlige sociale adfærd stimuleres. Mest optimalt er at sammensætte dem som helt unge. Der skal altid være rigeligt skjul, så de kan undslippe hinanden i tilfælde af konflikter. Foto: Azay

og den er specielt almindelig i åbne områder med lidt vegetation. Den er relativt tilpasningsdygtig, tolerant over for forandringer i dens miljø og ses at forekomme i forstyrrede områder, f.eks. nedfældede skovområder og landbrugsområder.

L. barbarus har en mere nordlig udbredelse og forekommer i åbne, tørre områder med lav bevoksning ved kysten i det nordvestlige Afrika nord for Sahara-ørkenen (Marokko, Algeriet, Tunesien). Artens bestandsstørrelse varierer en del fra år til år, så nogle år er den meget almindelig, og andre år er den sjælden.

Flere informationer

For kontakt til praktikere forhør dig hos Dansk Primat Sammenslutning – Foreningen for Exotiske Pattedyr (www.aber.dk).

Denne pasningsvejledning er udarbejdet af Dyrenes Beskyttelse i samarbejde med Dansk Primat Sammenslutning – Foreningen for Exotiske Pattedyr. Beskrivelserne er dermed et udtryk for, hvordan vi mener, arterne bør holdes, således at deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov opfyldes. Der tages forbehold for, at arterne kan holdes på andre velfærdsmæssigt forsvarlige måder end dem beskrevet. Ligeledes tages forbehold for, at ny viden om arternes biologi og erfaringer med deres hold kan foreligge efter udarbejdelsen af denne vejledning.

1. version. December 2013